

**ПРОБЛЕМА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ
РОБІТНИКІВ НА СТОРІНКАХ ПОЛЬСЬКО-
УКРАЇНСЬКИХ / УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИХ ФОРУМІВ(2005–
2022 РОКІВ)**

КРОПОЧЕВА Н. М.,

науковий співробітник Державної науково-педагогічної бібліотеки України

імені В. О. Сухомлинського

Актуалізація наукового пошуку, верифікованого результатами емпіричних досліджень, є на часі найбільш затребуваним трендом в сучасному науковому просторі, в якому можна відшукати значну кількість академічних публікацій з будь-якої теми, кількість яких зростає в геометричній прогресії. Вочевидь, що зазначена проблема вирішується науковцями через опанування відповідною методологією для виявлення наявних закономірностей та парадигм, що відображаються в систематизації результатів досліджень, узагальненні інформації, що міститься в масиві структурованих за відповідними ознаками джерел. В цьому руслі бібліометричний аналіз розглядається як один із дієвих інструментів дослідників в галузі наукових дисциплін психолого-педагогічного спрямування.

Адже сукупність статистичних методів вивчення потоків наукових документів (книг, періодичних видань) уможлиблює виявлення та встановлення тенденцій розвитку предметних галузей, особливостей авторства і взаємного впливу публікацій на основі простеження динаміки досліджуваних об'єктів (публікацій, авторів, установ), встановленні зв'язків між об'єктами, розподілу за галузями науки, видами наукових публікацій (наприклад, ключовими словами публікацій, семантичного спектра назв публікацій), проведення їх класифікації, визначення кореляційних залежностей.

Зазначимо, що метод бібліометричного аналізу досить частозастосовувався і в дослідженнях науковців в галузі бібліотекознавчих дисциплін, дістав він належне застосування і в бібліотечній практиці. Так, питання, детерміновані впровадженням інформаційних технологій, пришвидшили процесвикористання цього методу для вивчення та оптимізації їх проведення. Досить назвати фахівців національних, галузевих, спеціалізованих книгозбірень, публікації яких мають системний характер та пов'язані з проведенням низки бібліометричних досліджень. Зокрема, це праці Л. Костенка, О. Жабіна, Д. Солов'яненка, О. Політової [3; 4; 6;]. Значний науковий та інформаційний потенціал мають публікації співробітників Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського (надалі – ДНПБ України): Н. Зайченко, Л. Пономаренко, Д. Закатнова, С. Коваленко, Н. Кропачевої та ін. [1; 5; 2; 4].

Предметом бібліометричних досліджень названих вище дослідників є структуровані за видовими ознаками потоки наукових документів (реферативні видання, галузеві періодичні та продовжувані видання, результати дисертаційних досліджень тощо).

В преамбулі нашого дослідження, визначаючи науковий доробок вчених, ми акцентували увагу на видовому діапазоні документів, що ставали предметом досліджень. Це, як правило, дисертаційні, монографічні дослідження, що відображають певні зрушення, та актуалізують виникнення та розвиток наявних відношень, залежностей, що і є певним горизонтальним зрізом, відбитком тих зонально не відформатованих, але однорідних змін за кількісними параметрами, які, за певних умов, можуть змінити якісний стан досліджуваного явища, сукупності предметів, подій.

Метою нашої розвідки є використання можливостей бібліометричного аналізу для вивчення стану відображення публікацій, присвячених стану професійної підготовки кваліфікованих робітників в Україні та Польщі.

Відповідно, інформаційною базою слугували наукові публікації, представлені в збірниках матеріалів Польсько-Українських / Українсько-Польських Форумів.

В зазначеному контексті слід окремо зацентувати увагу на науковому дослідженні «Освітнянські бібліотеки як суб'єкт проектування освітнього середовища в умовах цифровізації» (2023–2025 рр.), яке розпочали співробітники відділу науково-освітніх інформаційних ресурсів ДНПБ України. Одним із пріоритетних напрямів цього дослідження є підготовка науково-допоміжних бібліографічних посібників, а саме висвітлення українсько-польської академічної співпраці упродовж 2005–2024 років, що найбільш повно представлені на сторінках вище зазначених збірників.

Окрім того, проблема професійної підготовки кваліфікованих робітників, репрезентована в публікаціях збірників Українсько-Польських / Польсько-Українських Форумів упродовж 2005–2022 років, заслуговує на особливу увагу в контексті соціальних очікувань, пов'язаних з міграцією громадян України в умовах агресії РФ проти України і можливості успішної конкурентоспроможності молодих громадян на європейському ринку праці; по-друге, враховуючи методологічну та технологічну складові проблеми професійної підготовки кваліфікованих робітників, результативність вирішення якої безпосередньо залежить від інноваційної діяльності бібліотечних установ, зокрема мережі освітянських бібліотек МОН і НАПН України. Досить потужно представлені в мережі бібліотеки закладів професійної (професійно-технічної освіти), що вирішують питання, актуальні і для бібліотек закладів середньої освіти, вищої та позашкільної освіти. Це і питання дистанційного навчання, робота в умовах пандемії та воєнного стану.

Ряд варіативних пошукових запитів з використанням різних термінологічних конструкцій, що становлять змістовий контур досліджуваної проблеми, насамперед це «ПТНЗ», «ПТУ», «підготовка виробничого персоналу», «заклади професійної освіти», «кваліфіковані робітники», «майстри виробничого

навчання», уможливив формування вибірки публікацій за матеріалами Форумів з 2005 до 2022 року.

Так, в таблиці відображено динаміку публікацій з проблеми професійної підготовки кваліфікованих робітників, опублікованих на сторінках збірників Форумів (табл. 1).

Таблиця 1

Назва українсько-польського / польсько-українського Форуму	Загальна кількість публікацій в збірнику	Ключові характеристики публікацій (автор, назва, ключові слова), в яких відображено стан дослідження проблеми
1	2	3
1. Ewolucja kwalifikacji nauczycieli w kontekście przemian Edukacyjnych : forum polsko-ukraińskie, 17–18 жовтня 2005 р.	40	Щербак Ольга Інновації в підготовці педагогів ПТНЗ України. Rybalko Walentyn Instytut Pedagogiki i Psychologii Oświaty Zawodowej w Kijowie.
2. Теоретичні та методичні засади розвитку педагогічної освіти: педагогічна майстерність, творчість, технології: (II польсько-український форум, 15–16 травня 2007 р.).	126	Паржницький В. В., Закатнов Д. О. Прогностичні підходи до змісту підготовки педагогічних працівників ПТНЗ; Фольварочний І. В. Конкурентне середовище на ринку освітніх послуг; Піддячий М. Концептуальні засади технологічного і художньо-естетичного напрямів профільної школи; Jeruszka Urszula Problemy pedagogicznego kształcenia i pracy nauczycieli szkół zawodowych; Радкевич В. О. Виховні й розвивальні цілі професійно-художнього навчання фахівців художніх промислів і ремесел; Вдовенко І. С. Роль педагога загальноосвітніх дисциплін в забезпеченні ефективної підготовки висококваліфікованих робітників; Аніщенко В. М. Дидактичні вимоги до діяльності інструктора модульного навчання на виробництві; Глущенко О. В. Розробка і впровадження інноваційних педагогічних технологій у ПТНЗ; Камінецький Я. Г. Управління неперервним професійним розвитком виробничого персоналу в Україні.

3.Kształcenie ustawiczne do wielokulturowości. (III українсько-польський форум, 21–22 трав. 2009 р.).	61	Радкевич Валентина Культурологічні основи професійної освіти в сучасне ПТУ. – С. 234–238
4. Розвиток педагогічних наук в Україні і Польщі на початку ХХІ століття : (IV укр.-пол. форум, 23–25 трав. 2011 р.).	117	Радкевич Валентина Концептуальні основи діяльності професійних навчальних закладів художнього профілю в умовах ринкової економіки; Биков Валерій Концептуальна модель організації підготовки висококваліфікованих робітників для високотехнологічних виробництв; Скульська Віолета Сучасні підходи до професійного навчання незайнятого населення на виробництві; Руденко Лариса Поняття “міжособистісні стосунки” і “культура спілкування” у підготовці фахівців сфери обслуговування; Пальчук Марина Професійна підготовка виробничого персоналу в країнах Європейського Союзу як проблема порівняльної педагогіки; Литвин Андрій Проектно-орієнтовані методи навчання робітників-будівельників із застосуванням ІКТ.

Стан відображення проблеми підготовки кваліфікованих робітників¹

Продовження таблиці 1

1	2	3
5. Освіта для сучасності =Edukacja dla współczesności : (VI укр.-пол. форум, 15–16 верес. 2015 р.)	65	Пальчук Марина Многосторонние альянсы и развитие социального партнерства в сфере подготовки производственного персонала; Валерій Орлов Розвиток ціннісних уявлень учнів сучасної професійної школи про успіх на ринку праці.
6. Освіта для миру : зб. наук. пр. : / редкол.: Кремень В. Г. (голова);р В. І., Ничкало Н. Г., сек Ф. (заст. голови); й С. О., Лук'янова Л. Б., М. П., Котун К. В. (членилегії). – К.: Вид-во ТОВ «Юрка енка», 2019. – Т. 2. VIII українсько-польський / Польсько-український науковий форум	57	Наталія Сиско Компетентність викладачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти у наданні учням першої психологічної допомоги; Бородієнко О. Програма ООН із відновлення та розбудови миру у закладах професійної освіти Донецької і Луганської областей / Олександра Бородієнко, Валентина Смаль, Михайло Биковський; Базиль Л. Реалії інноваційного розвитку закладів професійної (професійно-технічної) освіти в Україні / Людмила Базиль, Валерій Орлов; Євеліна Царьова. Професійний

¹ Бібліографічні описи збірників Українсько-Польських і Польсько-Українських збірників подано в додатку А.

		розвиток майстрів виробничого навчання у контексті освіти для миру.
7. Drogi i bezdroża edukacji w okresie pandemii = pathways and roadsless of education during the COVID-19 Pandemic : [monografia] – (IX польсько-український форум, 09–10 травня 2022 р.).	39	Oleksandra Borodijenko. Peculiarities of the Strategy of vocational Education institutions Development of Ukraine Under Pandemic Conditions; Wałentyna Radkewycz Professional and Professional Pre-Higher Education in Ukraine under the CoviD-19; Pandemic Conditions; Elżbieta Stokowska-Zagan Funkcjonowanie uczelni zawodowej w warunkach pandemii; Wiktoria Sydorenko Trendwatching of the Labor Market in the Field of vocational Education in the Conditions of the CoviD-19 Pandemic: Trends, Skills of the Future, Forecasts.

Розміщені в таблиці дані відображають широкий тематичний діапазон публікацій: управління професійно-технічним закладом, викладання окремих навчальних предметів, психологічні аспекти допомоги учням в умовах кризових ситуацій, аспекти підготовки виробничого персоналу в країнах Європейського Союзу, підготовка викладачів для закладів професійно-технічної освіти. Так, публікації мають незначні кількісні параметри: від однієї (III українсько-польський форум? 2009 р.) до дев'яти (IV укр.-пол. форум, 2011 р.).

Для візуалізації результатів дослідження вміщено діаграму, що відображає динаміку публікацій з проблеми професійної підготовки кваліфікованих робітників на сторінках Українсько-польських Польсько-українських Форумів (рис. 1).

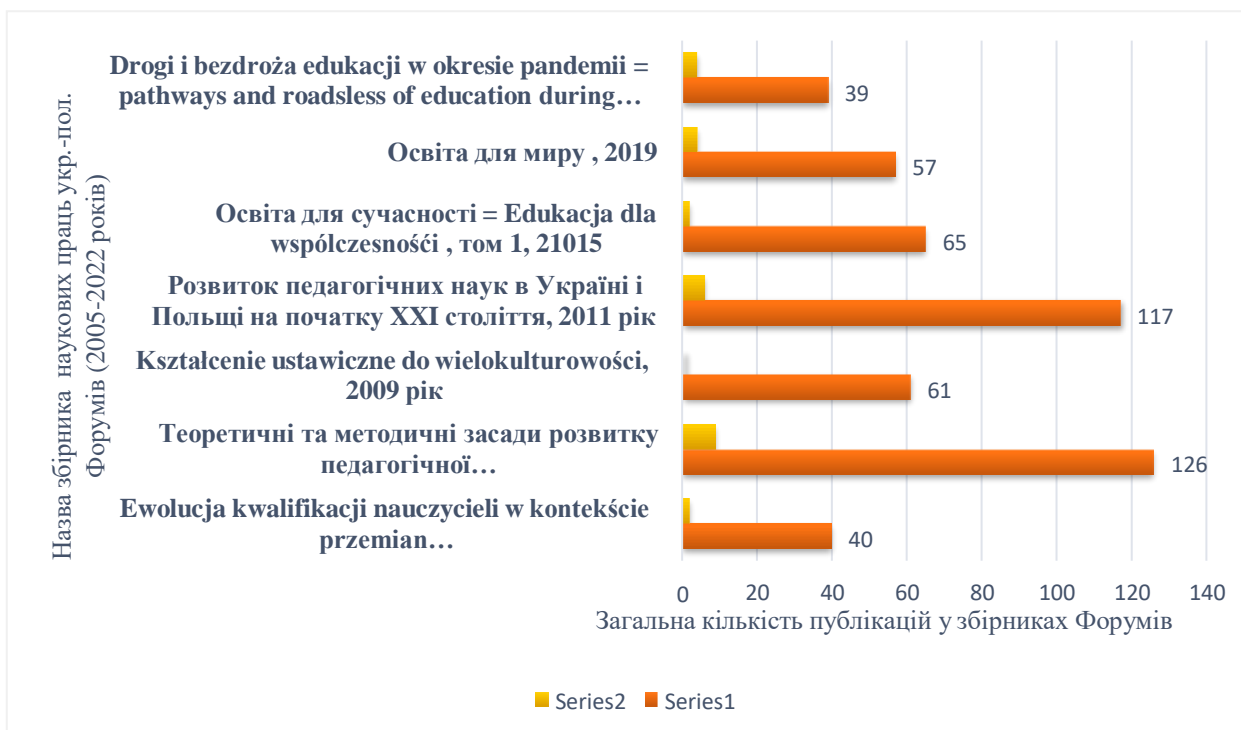

Рис. 1. Проблема професійної підготовки в публікаціях збірників Польсько-українських / Українсько-польських Форумів упродовж 20005–2022 років

Зазначимо також, що кількісні показники не можуть слугувати головним аргументом для вироблення ключових узагальнень, адже звуження пошукового алгоритму (назва публікації) і досить значний публікаційний масив, орієнтований на висвітлення проблем освіти різних рівнів, дає можливість стверджувати, що зазначена проблема визначає найбільш типові та очікувані у сенсі вибору предмета дослідження результати, в той же час доповнюючи видовий склад видань дослідження новим інформаційно перспективним видом для проведення бібліометричних досліджень.

Список використаної літератури:

1. Зайченко Н. Я. Сучасний стан та перспективи розвитку системи кооперативного реферування в Україні. У кн.: Формування єдиного галузевого інформаційного простору шляхом кооперативного аналітико-синтетичного

опрацювання документів галузевої тематики : *матер. Всеукр. наук.-практ. семінару*. Київ : 2011. С. 54–65.

2. Закатнов Д. О. Вітчизняні дисертаційні дослідження з проблем використання ІКТ в освіті (аналітичний огляд). Аналітичний вісник у сфері освіти й науки: *Довід. бюл.* Вип. 13 / НАПН України, ДНПБ ім. В. О. Сухомлинського. Київ : 2021. С. 3–19. URL: https://dnpb.gov.ua/wpcontent/uploads/2021/05/Analitichnuu_visnuk_2021.pdf

3. Костенко Л. Й., Жабін О. І., Копанєва Є. О., Симоненко Т. В. Наукова періодика України та бібліометричні дослідження : *монограф.* (О. С. Онищенко, ред.). Київ : НАН України. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського, 2014. 173 с. URL: <http://nbuviar.gov.ua/images/nauk-mon/kostenko.pdf> (дата звернення: 12.06.2023).

4. Кропачева Н. Хронологічно-тематичний аналіз динаміки захисту дисертацій з проблеми обдарованості дітей в галузі дошкільної, середньої та вищої освіти. *Обдаровані діти – скарб нації!* : матеріали II Міжнар. наук.-практ. онлайн-конференції (м. Київ, Україна, 18–22 серп. 2021 р.). Київ : 2021. С. 292–297. URL: <https://tinyurl.com/3vze7jfu> (дата звернення: 10.06.2023).

5. Пономаренко Л. О. Бібліометричний аналіз дисертацій за напрямом «Теорія та методика навчання української мови». Інформаційне забезпечення сфери освіти та науки України в умовах воєнного стану : *матеріали звіт. наук.-практ. конф.* ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, 20 грудня 2022 р., Київ / НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; [редкол.: Л. Д. Березівська (голов. ред.), Д. О. Закатнов, С. В. Тарнавська (відп. за вип.) та ін.]. Вінниця : ТВОРИ, 2022. С. 62–63. URI: http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2022/12/abstracts_collection_2022-1.pdf (дата звернення: 14.06.2023).

6. Солов'яненко Д. Структурний аналіз українського бібліотечного веб-сегмента мережі Інтернет. *Бібл. вісн.* 2005. № 3. С. 26–37.